

## Zápis z okrúhleho stola: Financovanie<sup>1</sup>

Vypracovali: Michaela Rudyjová, Žaneta Turnerová, Zuzana Ivašková, Zuzana Borošová  
28. 9. 2023

Deň: 19. 9. 2023

Miesto konania: Vodárenské múzeum, Bratislava

**Úvodná prezentácia:** Marcel Čas a Zuzana Ivašková odprezentovali, výstupy pracovnej skupiny 2C), ktorej cieľom bolo na dostupných dátach zmapovať a vyčíslieť finančné zdroje subjektov kultúry a kreatívneho priemyslu. Následne bolo cieľom vypracovať návrh novej formy financovania kultúry a kreatívneho priemyslu so snahou o stimuláciu súkromných prostriedkov.

**Facilitátorka:** Alexandra Poláková Suchalová

### Zúčastnení\*é za okrúhly stôl 3.1 a 3.2 :

Interní (MK SR): Marcel Čas, Michaela Rudyjová, Zuzana Borošová, Žaneta Turnerová,

Externí: Nina Vrbanová, Jana Očenášová, Matej Drlička, Peter Černek, Antala, Peter Kadlic, Jaroslav Dorciar, František Malík, Barbora Porubská, Andrej Petrovič, Róbert Špoták, Rastislav Marko, Monika Kozelová, Emília Antolíková, Monika Lopušánová, Valéria Zavadzka, Miriam Benková, Andrej Svorenčík, Silvia Stasselová, Eva Ševčíková

### Zúčastnení\*é za okrúhly stôl 3.3:

Interní (MK SR): Zuzana Ivašková, Petra Macková

Externí: Ivana Rumanová, Jana Vozárová, Jaroslav Dorciar, Juraj Heger, Katarína Bergerová, Lucia Švecová, Mária Beňačková-Rišková, Martin Šmatlák. Mazalanová Eliška, Peter Černek, Peter Kadlic, Tomáš Hudák, Vladislava Fekete, Michaela Ďurdíková, Barbora Nemčeková

Diskusia bola štruktúrovaná prostredníctvom 3 hlavných tém okrúhlych stolov, pričom prebehla formou "rotácie" účastníkov. Hlavné zistenia z diskusie:

### 3.1 Hlavné zistenia z okrúhleho stola "Sponzoring"; gestor: Marcel Čas

**Otázka 1: Postačuje navrhovaná úprava? V čom nie je dostatočná?**

#### **Nestačí.**

- Je potrebné definovať aby sa odčlenil "samostatný balík na kultúru" od športu, aby o prostriedky zo sponzoringu kultúra nesúťažila so športom, to je úloha aby na takúto dohodu pristúpilo najmä MF, pretože tým sa zníži výška vybraných daní. Otázka, či sa definuje horný limit v % z daňového zvyhodnenia.

- Potreba definovať PREDMET sponzoringu - môže ísť o finančný alebo aj nefinančný dar? V prípade nefinančného daru išlo by ešte o daňový nástroj? Bolo by možné napríklad "odpísať" DPH z darovaného tovaru? Spomenul sa možný problém s verejným obstarávaním, ako návrh na riešenie sa ponúka kúpno-predajná zmluva, znalecký posudok,... je ale tieto detaily nutné navnímať.

- bude musieť /môcť dať isté benefity od prijímateľa sponzorovi? napr. barter, majetkový, alebo aj nemajetkový benefit (voľné vstupy na predstavenie,..).

---

<sup>1</sup> *Poznámka k výstupu: Texty neprešli jazykovou úpravou. Formulácie o zhode na záveroch sú vyhodnotené na základe posúdenia vypracovateľa, najmä ak nebol vyslovený nesúhlas v rámci diskusií. Na aktivitu boli pozvaní viacerí interní a externí zástupcovia, na základe princípu vyvážených strán - aj za zriadenú, aj nezriadenú kultúru - najmä členovia poradných orgánov ministerky, Platformy KKP, členovia pracovnej skupiny č. 2 na prípravu Zákona o kultúre, štatutári a štatutárky zriadených organizácií MK SR, prípadne experti, ktorí sa danej téme dlhodobo profesijne venujú.*

- oprávnenosť žiadateľa by mali byť overená v registri - práve tu je prepojenie - možnosť získať sponzoring ako 1 z benefitov registrov.
- získanie sponzoringu bude ukotvené v právnom vzťahu - v zmluve medzi donorm a prijímateľom
- definovanie kontroly: daňový úrad kontroluje plnenie na základe zmluvy medzi sponzorom a prijímateľom.

#### Na čo sa majú / môžu použiť príjmy zo sponzoringu?

Príjmy zo sponzoringu majú byť naviazané na hlavnú činnosť alebo to je na ľubovôľu prijímateľa? Je potrebné kontrolovať (overovať) použitie príjmov zo sponzoringu sponzorovi? a ak áno, ako? Tu je dôležitý aj osobný vzťah sponzora s prijímateľom, príklad sponzorov napr. v SND je založený na osobnom vzťahu.

- možný konflikt záujmov medzi sponzorom a prijímateľom

#### **Otázka 2: Aké by mala zahŕňať právne formy?**

Sponzoring by mal byť prístupný pre prijímateľov bez ohľadu na ich právnu formu a má byť dostupný pre všetky subjekty zriaďovanej a nezriaďovanej kultúry.

Predpokladom pracovnej skupiny je, že hlavnými prijímateľmi sponzoringu budú najmä oblasti - živá kultúra a národné kultúrne pamiatky, múzeá a galérie.

#### **Odporúčania:**

- Návrh na spravenie prieskumu medzi potenciálnymi sponzormi - SME a najmä veľké podniky aký majú vzťah k sponzoringu v kultúre akú majú vôľu sponzorovať štátne vs. samosprávne, vs. nezriaďované vs. subjekty KKP.
- Návrh na lepšie "predanie" zákona o sponzoringu tak, že sa komunikačne bude hovoriť o investícií do kultúry a nie ako o podpore, a zároveň pri sponzoringu do NKP je jeden z hlavných argumentov znižovanie investičného dlhu pamiatok (ako jedného z kľúčových KPI).

### **3.2 Hlavné zistenia z okrúhleho stola "Iné formy financovania a riziká sponzoringu"; gestorka: Zuzana Borošová**

#### **Otázka 1.: Aké sú riziká pre sponzoring v kultúre?**

Súčasný sponzoring v kultúre prebieha najmä formou darcovských zmlúv alebo zmlúv o reklame, pričom nie je motivačný. Návrh o novom sponzoringu je spojený s istými rizikami, ktoré treba vziať v úvahu:

- Aj zákon o sponzoringu bude obnášať súvisiacu ďalšiu administratívu, s tým spojené kontroly na oboch stranách.
- Negatívny dopad môže spočívať v tom, že štát/ iný verejný zriaďovateľ/ iný poskytovateľ príspevkov zníži verejné financie do kultúry s predpokladom, že si zvyšné financie vedú aktéri „zarobiť“ pomocou sponzorov.
- Problematickým pri sponzoringu sa javí aj to, že poskytovateľ financií sa môže explicitne zaujímať o využívanie ním poskytnutých zdrojov, alebo bude chcieť kontrolovať ich využívanie, prípadne nadmieru zasahovať do umeleckej slobody organizácie. Hrozbou v takomto prípade je, že financie nemusia byť poskytnuté aj nabytúce, ak sa nesplnia podmienky poskytovateľa. Funguje to podobne ako pri podpore z verejných zdrojov, ktoré sú poskytované na nejaký účel a následne je možné ich využitie spätne skontrolovať.
- Rizikom sponzoringu je aj pôvod peňazí, resp. z akého zdroja pochádzajú. Do popredia sa tak dostáva etický aspekt financovania zo súkromných zdrojov. Môže prerásť až do artwashingu, kedy sa umenie používa na odvrátenie pozornosti od skúmania pôvodu peňazí a ich majiteľa, resp. očistenie činnosti. Záleží tak na prijímateľovi, či bude dbať aj na etický aspekt financií a mnohé inštitúcie z tohto dôvodu zavádzajú etické kódexy.

- Firmy by aj spolupracovali s kultúrnymi inštitúciami, ale nechcú poskytovať dary. Naopak preferujú určité finančné, či nefinančné plnenia, alebo úľavy. Ak by vznikol sponzorský zákon, je možné uľahčiť takúto spoluprácu a zvyšoval by motiváciu alokovať súkromné zdroje kultúrnym inštitúciám. Potrebným by však stále zostávalo budovanie vzťahov medzi súkromnou a verejnou sférou, aby tento nástroj fungoval.

Kým sa však takýto zákon prijme, je možnosť viac preskúmať možnosti budovania vzťahov, mecenášstva. Vďaka budovaniu vzťahov medzi jednotlivými stranami by sa mohla zvyšovať aj dôvera v sektore a následne by sa využili viac už existujúce formy, akými je aj darcovská zmluva. V zahraničí existuje väčšie prepojenie medzi inštitúciou a jej podporovateľmi. V takomto darcovskom (donorskom) modeli sa podporovatelia inštitúcie môžu zúčastňovať na skúškach, majú osobné vzťahy s účinkujúcimi, vytvára sa tak úzky vzťah medzi interpretmi a darcami. Otáznym je následné zasahovanie donorov do programov, správnych rád a rozhodnutí danej inštitúcie, ktoré nemusia byť vo verejnom záujme.

#### **Otázka 2: V čom zlepšiť existujúce formy financovania, alebo aké iné formy chýbajú?**

- V prípade daňovej asignácie (2%), nie je možné kontrolovať, ani obmedziť smerovanie tejto podpory a môžu byť podporované aj organizácie, ktorých činnosť nie je vo verejnom záujme. Problémom pri tejto forme financovania je zakladanie vlastných nadácií firmami, kam posielajú peniaze, pretože nevedia, kde skončia ich peniaze.
- Navrhli sa ako inšpirácie formy financovania z iných oblastí / z iných krajín: v USA sú príjmy v kultúre aj z dedičských konaní formou daňového zvýhodnenia, v prospech kultúrnych subjektov..
- Druhou možnosťou je aby časť z TIPOSu išla aj do kultúry. TIPOS by mal sponzorovať šport a kultúru podľa zriaďovateľskej listiny. Štát by mal jasne vymedziť, aká časť pôjde na šport a na kultúru.

#### **Odporúčanie:**

- zväziť pri posudzovaní alternatív pri zavedení sponzoringu aj užšiu množinu prijímateľov

### **3.3 Hlavné zistenia z okrúhleho stola “Financovanie služieb vo verejnom záujme”; gestorka: Zuzana Ivašková**

**Otázka 1:** Má legislatívny zámer potenciál doplniť existujúce finančné mechanizmy v kultúre? Viete si predstaviť jeho uplatnenie v praxi? Kde vidíte riziká pre oblasť kultúry?

Účastníci a účastníčky sa zhodli na tom, že si vedia predstaviť mechanizmus ako doplnkový v rámci nástrojov financovania kultúry. Prípadná aplikácia si však bude vyžadovať preskúmanie špecifik v oblasti kultúry vo vzťahu ku kultúrnym službám vo verejnom záujme (SVZ).

Do úvahy pri eliminácii rizík je potrebné brať:

- riziko dopĺňania na nedotiahnutú fiškálnu decentralizáciu,
- komplikovanosť systému, administratívna náročnosť a s tým spojený problém v schopnosti (kapacitách) žiadať o takúto formu financovania,
- zabezpečenie dostatočnej informovanosti o systéme,
- prepojenie s existujúcimi službami a činnosťami poskytovanými zriadenými inštitúciami (vyhnúť sa problému duplikovania SVZ),
- problém pri zedefinovaní SVZ – rozsah, kvantitatívne a kvalitatívne kritériá
- zohľadnenie (výšky) štátnej pomoci,
- spoluprácu so samosprávami, ponaučenie sa z ich skúseností,
- participáciu potenciálnych poskytovateľov pri tvorbe metodiky a koncepcie rozvoja SVZ v oblasti kultúry.

### Odporúčania:

Medzi hlavné odporúčania patrí (na čo myslieť v prípade aplikácie v prostredí kultúry):

- Kritériá pre oprávnenosť žiadateľa o príspevok musia byť nastavené dobre aj preto, aby návrh nebol diskriminačný (poskytovatelia SVZ: právnické osoby, fyzické osoby, podnikatelia).
- Kvalitatívne kritériá sú kľúčové, potrebné však nabaľiť ďalšie kritériá ako napr. cenová a regionálna dostupnosť, udržateľnosť; kumulácia kritérií; škálovanie kritérií; ale napr. aj špecificky pre regióny.
- Kvantitatívne kritériá – koľko SVZ, kde bude hranica, po ktorú bude nárok na príspevok (1 alebo 5 divadiel v regióne? Súvis dopytu a ponuky, v kultúre často ponuka formuje dopyt, nie naopak).

V zmysle pripravovaného legislatívneho zámeru by vyhodnocovanie kritérií malo prebiehať na úrovni ministerstva. Odporúča sa napojenie na systém podporných fondov (ponaučenie sa zo skúseností FPU, spolupráca) a využitie dobrej praxe. Dôležitá bude kontrola poskytovateľov služieb, ktoré dostanú tento typ finančného príspevku, evaluácia kvality služieb, vecného plnenia (kontrola pomocou KPIs, výročná správa a pod.). Kritériá aj mechanizmus kontroly bude potrebné uviesť v kontrakte o SVZ. Ak má byť hlavným dopadom (výhodou) viacročného financovania, treba stanoviť na koľko rokov by bol kontrakt vo vzťahu k predvídateľnosti a stabilite? (3- 5?)

**Otázka 2:** Ktoré kultúrne služby by sa dali pilotovať v rámci zákona o službách vo verejnom záujme?

Účastníci a účastníčky si vedia predstaviť týmto spôsobom financovať služby nezriadených kultúrnych centier, poskytovateľov celoročných služieb v lokalitách s nízkou dostupnosťou kultúry, sprístupňovanie kultúrneho dedičstva subjektmi súkromného práva, služby mediácie klimatickej urgencie a iné).

### Odporúčania:

- V prvom kroku je potrebné klasifikovať verejné kultúrne služby.
- Následne exaktne zmapovať saturáciu služieb v rámci existujúcej infraštruktúrnej siete.
- Na základe cieľov kultúrnej politiky vybrať prioritné služby.
- Pilotovať navrhovaný systém - začať s prioritnými 2-3 službami/ oblasťami SVZ.
- Vyhnúť sa rozpútaniu strachu z rušenia a škrtov v rozpočte zriaďovaných inštitúcií - na tento účel treba nájsť zdroje navyše, inak sa celý nástroj minie účinku (má byť novým - doplnkovým nástrojom financovania, nemá "vykrádať" financie v iných fungujúcich mechanizmoch).